

FOLKDRÄKTEN KOM UT UR GARDEROBEN

Ann-Mari Jerner-Odmark blev allt mer klädd under föredragets gång.

Par från Ovensjö klädda för högsta helg på väg till kyrkan.

Gunilla Humble visar detaljer i herrarnas dräkter.

Dräktföredrag i bara särken i Stenhuset

GÄSTRIKE HAMMARBY. Stenhuset i Gästrik Hammarby var fyllt till sista plats när Ann-Mari Jerner-Odmark gjorde entré i bara särken.

Då hade Gunilla Humble just gjort en kort inledning av deras gemensamma visning och föredrag om folkdräkter i Ovensjöbygden.

Ovensjö, som förr var centralbygd i Gästrikland, har ett varierat och väldokumenterat dräktskick. Detta tack vare Hedvig Ulfspårer och Greta Hedlund som i början av 1900-talet intervjuade många talesmän om hur dräkterna användes förr i tiden.

De samlade ihop stora mängder textilier och dräktdelar i bygden.

– Ovensjödräkten är speciell eftersom det finns så mycket bevarat material från tidigare tider och därmed mycket information om hur kläderna användes, menar Gunilla Humble.

Omständlig påklädning

Klädd i bara särken berättade Ann-Marie om hur den omständliga påklädningen av dräkten gick

till. Gunilla Humble kommenterade sakkunnigt under påklädningens gång.

Dräkten består av många olika delar som tas på i en bestämd ordning. Med olika kombinationer av kjolar, liv, förkläden, bindmössor och Halskläden kan dräkten sen användas vid olika tillfällen. Särskilda ombinationer för dräkten fanns för exempelvis stora högtider som bröllop, kyrkobesök, sorg och begravningar.

Mörkare för äldre

Äldre personer har oftare mörka färger och yngre personer mera rött i sina dräkter, det gäller både män och kvinnor.

Även barnen hade sina egna dräkter. De yngsta hade alla kolt men vid 7–8 års ålder började pojkarna med byxor. Inte populärt hos alla, berättas det, då det var skönt med luftiga kjolar runt benen då som nu.

Därefter blev det uppvisning av olika varianter av dräkter från Ovensjö, från vardagsklädsel till helgbruk, liksom vintertillbehör. Publiken, där många kom i egna dräkter, fick titta och känna på

! FAKTA

Folkdräkter i Gästrikland

”Då däkterna var i bruk varierade de bland annat efter tid och rum, årstid, kyrkoår och ekonomiska förutsättningar. Det är först efter att dräkterna tagits upp på nytt under 1900-talet, som de blivit mer likriktade och ofta har bara en variant tagits fram som fått representera hela socknens dräktradition. Med ökad kunskap ökar också förståelsen för att dräkterna även idag kan variera inom en och samma socken.”

KÄLLA: GÄSTRIKEDRÄKTER
GÄSTRIKLANDS KULTURHISTORISKA
FÖRENING

olika material, för detta är inte museidräkter, utan nysyddas kopior som kan användas i många sammanhang. Dräkt passar alltid bra, både på Nobelfest i högtidligaste sammanhang och på den egna födelsedagen hemmavid.

– Dräkterna är till för att användas, de ska inte hänga i garderoben, tycker Gunilla och Ann-Mari.

Det finns olika synsätt på folkdräkter kan användas. Vissa förespråkar ett historiskt perspektiv där allt ska vara sytt i samma material och på samma sätt som originaldelarna. De anser att det är fel att gå utan huvudbonad till dräkten. Det ska vara historiskt korrekt.

Inget rätt eller fel

Gunilla förespråkar en mera pragmatisk syn och tycker att det ska vara roligt att använda folkdräkt! Det finns inte så mycket rätt eller fel, dräkthanvändning har alltid ändrats över tid, menar hon.

– Även förr i tiden blandades gamla ärvda delar med nya och folk använde det som de tyckte var fint. Använd de delar du har och var stolt över dem säger hon.

» Dräkterna är till för att användas, de ska inte hänga i garderoben«

– Var inte så orolig för att göra fel, men läs gärna på och ta reda på så mycket du kan om din dräkt.

För att dräkterna ska vara en levande tradition, en kultur som bärs vidare måste man tillåta variationer och förändringar. Denna tradition omfattar en stark koppling till miljö, återbruk och hantverk som är en motsats till slit och släng och textilslöseri i dagens samhälle.

– Intresset har ökat kraftigt på senare år, konstaterar Gunilla Humble.

– Dräkterna kan användas igen och igen och ärvas i flera generationer och själva hantverket att sy dem är dessutom både meditativt och lärorikt och roligt.

Olle Thåström

gastriklandstidning@sveagruppen.se